

บทที่ 6

การนำบทมาผลิตเป็นละครโทรทัศน์

บท จะกลายเป็นบทละครโทรทัศน์ได้ ก็ต่อเมื่อบทนั้นมีการนำไปแสดงจัดทำเป็นละครโทรทัศน์ ซึ่งหมายถึงว่า บทจะต้องถูกนำไปเกี่ยวข้องกับบุคคลหลายฝ่ายหลายคนที่เกี่ยวข้อง เพราะละครโทรทัศน์เรื่องหนึ่งจะผลิตออกมาสำเร็จได้ต้องผ่านขั้นตอนจากทีมงานหลายฝ่าย

เมื่อต้องเกี่ยวข้องกับบุคคลหลายฝ่าย การเปลี่ยนแปลง แก้ไข หรือเพิ่มเติมบท จึงอาจเกิดขึ้นได้ จากปัจจัยและเงื่อนไขต่างๆ

การผลิตเป็นละครโทรทัศน์

หลังจากบทละครโทรทัศน์เรื่อง "ปริศนา" ถูกเขียนเสร็จเรียบร้อยแล้ว ขั้นตอนต่อมาคือการนำมาผลิตเป็นละครโทรทัศน์ โดยมีคุณอนุช คุลยรัตน์ เป็นผู้กำกับการแสดง คุณดาลัด คุบตะเวทิน เป็นผู้กำกับรายการ คาเนินการสร้างโดย ไทยทีวีสีช่อง 3 ร่วมกับบริษัทไอแอม โปรดักชั่น จำกัด โดยคุณเสราทิพย์ สมิตสุวรรณและคุณวรายุทธ มลิณจินดา

การบันทึกเทปเริ่มขึ้นเมื่อ วันที่ 17 เมษายน 2530 ณ ห้องส่งของสถานีโทรทัศน์ช่อง 3 ที่บางแค นักแสดงที่สวมบทบาทของตัวละครที่สำคัญ คือ

ฉัตรชัย	เปล่งพานิช	เป็น	หม่อมเจ้าพจน์ปรีชา
ลลิตา	บัญญัติภาส	"	ปริศนา
เฉลิมพร	พุ่มพวงศรี	"	ประวิช
ปานัน	ณ. พัทลุง	"	อนงค์
ฉิติกมา	สังข์พิทักษ์	"	สิริ
รัชนี	ศิริระเลิศ	"	รติ
วิวัฒน์	ผสมทรัพย์	"	เสมอ
พิไลวรรณ	ประสพศาสตร์	"	อุบล

สมมาตร	ไพโรทริญ	เป็น	สมศักดิ์
ปาริฉัตร	สังฆกร	"	นงลักษณ์
คาเมล	ชาลวาลา	"	อานนท์
บุศรา	นถมิตร	"	คุณนายสมร
และ มาลี	เวชประเสริฐ	"	คุณชาย

ข้อจำกัดในการผลิต

สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 หุ่่มทุนการสร้างอย่างเต็มที่ เพื่อให้มีข้อจำกัดในการผลิตน้อยที่สุด ทางด้านผู้จัดเองก็พยายามเตรียมงานอย่างรัดกุม เพื่อให้การผลิตได้สมบูรณ์ที่สุดเท่าที่จะทำได้ การเตรียมงานนี้ได้ทำในหลายว ด้าน ได้แก่

1. ด้านข้อมูล
2. ผู้แสดง
3. ด้านสถานที่
4. อุปกรณ์ประกอบฉาก และเสื้อผ้า
5. เพลงประกอบ

1. ด้านข้อมูล

มีการศึกษา ค้นคว้าถึงรายละเอียด เกี่ยวกับเกร็ดชีวิตของผู้คนในยุคนี้ เริ่มตั้งแต่การหาข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะการใช้ชีวิตทั่วไป ค่านิยมของสังคม ตลอดจนลักษณะของภาษาที่ใช้กันในคอนั้น โดยแหล่งข้อมูลที่ได้เขียนบทได้ ส่วนใหญ่จะมาจากมารดาของผู้เขียนบทเอง, เอกสารสิ่งตีพิมพ์ที่เกี่ยวกับเรื่องราวในยุคนี้ และคำแนะนำที่ประทานจากหม่อมเจ้าปิยะรังสิต รังสิต

ส่วนการหาข้อมูลของผู้จัด และทีมงานผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ก็จะได้จากเอกสารสิ่งตีพิมพ์ที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนคำแนะนำจากท่านผู้ใหญ่ต่างๆ ที่ใช้ชีวิตผ่านยุคนั้นมาแล้ว นอกจากนี้ คุณอคุศลย์ คุลย์รัตน์ ผู้กำกับการแสดง ก็ยังเป็นอีกผู้หนึ่งที่ได้ใช้ชีวิตในยุคสมัยของบริศนาที่ผ่านมา คุณอคุศลย์จึงสามารถให้ความรู้แก่ทีมงานซึ่งเป็นอนุชนรุ่นหลังได้เป็นอย่างดี จึงทำให้สามารถถ่ายทอคชีวิต ลักษณะความเป็นอยู่ รวมทั้งรายละเอียดในส่วนต่างๆ ใส่ในละคร "บริศนา" ได้อย่างถูกต้อง และสมจริง

อย่างมาก

2. ผู้แสดง

ผู้แสดงเกือบทุกคน จะถูกคัดเลือกโดยผู้จัดทำกลางความเห็นชอบของผู้กำกับการแสดง ผู้เขียนบท และตัวแทนของสถานีโทรทัศน์ โดยเกณฑ์ในการคัดเลือกหลักคือจะต้องมีบุคลิก ลักษณะที่ค่อนข้างตรงตามบทประพันธ์ให้มากที่สุด รองลงมาคือจะต้องมีฝีมือในการแสดง ซึ่งจากการคัดเลือกแล้วนักแสดงส่วนใหญ่จะเป็นมือเก่าที่มีประสบการณ์ในการทำงานมาเป็นอย่างดีทุกคน มีนักแสดงหน้าใหม่อยู่แค่ 2 คนคือ คุณลลิตา บัญโญภาส และคุณคาเมล ซาลวาลา แต่คุณลลิตาก็ไม่ใช่ดาราน้ำใหม่จริง เพราะในอดีตเคยเล่นละครให้กับบริษัทริชฟิล์มมาตั้งแต่เด็ก จึงคุ้นกับแสงสีและกล้องพอสมควร อีกทั้งมีฝีมือในการแสดงก็ยังสามารถถ่ายทอดจากคุณจารุวรรณ บัญโญภาส มารดาผู้เป็นอดีตนางเอกเก่า ส่วนทางคุณคาเมล ถึงแม้จะไม่เคยได้แสดงละครมาก่อน หากแต่ก็มีประสบการณ์ในการทำงานด้านเดินแบบมาเป็นอย่างดี จึงไม่มีปัญหาด้านความประหม่า หรือ "ตื่นกลัว" แต่อย่างใด

นอกจากนั้น ผู้แสดงทุกคนยังได้รับการกำชับภาษาจากผู้กำกับการแสดง ให้ศึกษา ทาความเข้าใจ ในลักษณะบุคลิกของตัวละครที่แต่ละคนจะเล่น จากบทประพันธ์ และบทโทรทัศน์แค่นั้น ๆ เพื่อจะได้มีความพร้อมในการแสดงในเวลาทำการบันทึก เทป ซึ่งผู้แสดงทุกท่านก็ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี

3. สถานที่

ในการผลิตละครเรื่องปริศนา นี้ มีการใช้สถานที่ถ่ายทำบันทึก เทป ใน 2 ลักษณะ คือ ถ่ายทำในสตูดิโอ ของสถานีที่หนองแขม และถ่ายทำนอกสถานที่ คามที่ต่าง ๆ ซึ่งเป็นสถานที่จริง

การถ่ายทำในสตูดิโอ ก็เนื่องจาก สถานที่บางสถานที่ไม่สามารถขอเข้าไปทำการบันทึก เทป ถ่ายทำได้ จึงต้องมีการสร้างฉากขึ้นในห้องส่งเอง หรือในอีกกรณีก็คือสถานที่นั้นต้องมีการบันทึก เทป เป็นเวลานาน เนื่องจากมีจำนวนอยู่หลายฉาก ถ้าจะไปขอสถานที่ของผู้อื่นทำการถ่ายทำ ก็จะไม่สะดวกต่อเจ้าของสถานที่ จึงต้องตัดปัญหาโดยการบันทึก เทป ในห้องส่ง ซึ่งทำให้สะดวกต่อการทำงานเป็นอย่างมาก

โดยฉากที่สร้างนี้ บางครั้งก็จำลองมาจากสถานที่จริงบางแห่ง หรือไม่ก็เป็นการสร้างฉากใหม่ โดยติดลักษณะของฉากนั้นขึ้นมาเอง ในการสร้างฉากนี้ ฝ่ายศิลปกรรมของไทยทีวีสีช่อง 3 จะเป็นผู้รับผิดชอบในการหา ฉากที่ทำการบันทึกเทป ในสตูดิโอนี้ เช่น สถานีรถไฟหัวลำโพง, ร้านตัดเสื้อนางลักษณ์ ภายในและบริเวณ โดยรอบฉากที่เป็นบ้านทุกหลัง, สโมสร ฯ

การถ่ายทำนอกสถานที่ จะเป็นการบันทึกเทปในสถานที่จริง ที่บรรยากาศดี เช่น ที่หัวหิน บริเวณตลาดที่หัวหิน สวนสาธารณะ ฯ หรือถ้าบรรยากาศสถานที่สมมุติ ตามท้องเรื่อง เช่น คาหนักมโนรมย์ วังศิลาขาว ฯ ในการบันทึกเทป ก็ต้องเลือกหาสถานที่ที่คล้ายกับบทประพันธ์และบทโทรทัศน์ระบุไว้ อย่างคาหนักมโนรมย์ ได้บอกไว้ว่าเป็นคาหนักโบราณ ใหญ่ เหมือนไฮเตล และอยู่ริมทะเล ผู้เกี่ยวข้องไม่อาจไปหาการบันทึกเทปที่คาหนักมโนรมย์จริง ๆ ได้ เพราะเป็นแค่สถานที่สมมุติ จึงต้องมีการเปลี่ยนแปลง ไปถ่ายทำที่โรงแรมโซฟี ทลหัวหินแทน เนื่องจากตัวอาคารมีลักษณะและการก่อสร้างตามท้องเรื่องทุกประการ ส่วนฉากบ้านพักที่หัวหินของปริศนา ก็ได้สถานที่ถ่ายทำที่บ้านพิชัยญาติ ซึ่งเป็นบ้านไม้โบราณ หลังเล็ก ๆ ที่สร้างขึ้นในยุคของปริศนาพอดี โดยในการบันทึกเทปนอกสถานที่นี้ ฝ่ายที่เกี่ยวข้องจะไปดูแล ตกแต่งเพิ่มเติม ให้ออกมาสวยงาม เหมาะสมตามท้องเรื่อง

ส่วนฉากสำคัญของเรื่องอย่างวังศิลาขาว ซึ่งตามบทละครระบุว่าเป็นวังที่ใหญ่โต สวยงาม ได้มีการไปถ่ายทำที่วังวิฑู ของหม่อมเจ้าปิยะรังสิต รังสิต องค์เจ้าของลลิตสิทธิ์บทรพันธ์ ซึ่งเป็นคาหนักที่มีสถาปัตยกรรมแบบบาวาเรียน สร้างขึ้นในยุคสมัยที่ใกล้เคียงกับบทประพันธ์ วังศิลาขาวออกมาสวยงาม เหมาะสมตามบททุก

โดยในการถ่ายทำไม่ว่าจะเป็นในสตูดิโอ หรือนอกสถานที่นี้ ทางสถานี จะทุ่มทุนให้เป็นอย่างมาก เพื่อให้ฉากที่ออกมามีความสมบูรณ์ และสมจริงมากที่สุด

4. อุปกรณ์ประกอบฉาก และเสื้อผ้า

มีการเตรียมอุปกรณ์ ของใช้ในแต่ละฉาก โดยของใช้ และอุปกรณ์เหล่านี้จะเป็นของเก่าที่ใช้กันอยู่ในยุคของปริศนา หรือถ้าของบางอย่างหาที่เป็นของเก่าไม่ได้จริง ๆ ก็จะใช้ของใหม่ที่มีการหาเลียนแบบของเก่าให้มากที่สุด

สำหรับด้านเสื้อผ้า มีการตระเตรียมหาเสื้อผ้ารุ่นคุณแม่ เพื่อนามาใช้ เป็นจำนวนมาก นอกจากนั้นจะเป็นเสื้อผ้าใหม่ แต่มีการตัดรูปทรงให้ เหมือนของเก่าทุก อย่าง

5. เพลงประกอบ

มีการนำเพลงบรรเลงของ คุณหญิง มล.พวงร้อย (สนิทวงศ์) อภัยวงศ์ ซึ่งเป็นเพลงไทยสมัยเก่า เช่น มะลิเจ้าเอ๋ย เกี้ยวสาว เงาไม้ บัวขาว ฯ มาหา การประกอบ เพื่อเพิ่มถึงบรรยากาศ กลิ่นอายของชีวิตในยุคนั้น รวมทั้งการนำเพลง "หัวหินสิ้นมนต์รัก" ซึ่งมีเนื้อเพลงบรรยายถึงความรักที่หัวหิน ที่ต้องมีการพลัดพราก จากกัน มาใช้เป็นเพลงเอกของเรื่อง ควบคู่กับเพลง "ความในใจ" เพลงใหม่ที่แต่ง ขึ้น เพื่อให้หนังร้องเพื่อบอกถึงความในใจคอบริศนา

ลักษณะของเพลงเหล่านี้จะเป็นเพลงรัก ท่วงทำนองอ่อนหวาน เบียมนไป ด้วยบรรยากาศแห่งความสุข ทำให้มาช่วยเสริมอารมณ์รสของละคร ให้น่าชม และ ประทับใจมากยิ่งขึ้น

การเปลี่ยนแปลงเมื่อทไปสู่การผลิต

ในการนำบทไปผลิตเป็นละครโทรทัศน์นั้น การเกิดความเปลี่ยนแปลง ระหว่างขั้นตอนการผลิต เป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ เพราะในขั้นตอนนี้ประกอบไปด้วย บุคคลหลายฝ่าย ซึ่งก็หมายถึงว่าแต่ละฝ่ายอาจมีแนวคิด ความเห็นที่นำมาเสนอ เพื่อ ขอให้มีการเปลี่ยนแปลงบท ไปจากที่ผู้เขียนบทได้เขียนไว้เดิม โดยที่ความเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ ส่วนมากแล้วจะไม่ถามความเห็นจากผู้เขียนบทเลย ว่า เปลี่ยนแล้วจะ เหมาะสม หรือสอดคล้องกับเนื้อหาในบทส่วนใหญ่หรือไม่

เนื่องจากระหว่างที่มีการบันทึกเทป ถ่ายทำ ผู้เขียนบทไม่ได้ไปร่วมด้วย จึงไม่มีโอกาสทราบถึงความเปลี่ยนแปลงของที่เกิดขึ้น จนภายหลังจากที่ละครได้แพร่ ภาพออกอากาศแล้ว จึงจะได้ทราบ ซึ่งผู้เขียนบทก็พบว่าบทที่เขียนไว้นั้น ได้ถูกเปลี่ยนแปลงไปหลายอย่าง โดยมาจากหลายสาเหตุ ซึ่งอาจแบ่งสาเหตุได้ เป็นประเภทดังนี้

1. ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากผู้กำกับการแสดง
2. ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากผู้กำกับรายการ และทีมงาน

3. ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากนักแสดง
4. ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากเหตุผลอื่น ๆ

1. ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากผู้กำกับการแสดง

ในการทางานตรงชั้นตอนการผลิต ผู้กำกับการแสดงถือว่าเป็นบุคคลที่มีอำนาจมากที่สุด มีสิทธิตัดสินใจในการทางานทุกอย่าง โดยที่ผู้จัดจะมาโต้แย้งไม่ได้ เพราะถือว่า ได้มอบหมายความไว้วางใจให้แล้ว ทุกคนในกองถ่ายจึงต้องเชื่อถือฟัง แต่ผู้กำกับการแสดงเพียงคนเดียว

สำหรับชั้นตอนการผลิตละครเรื่อง "ปริศนา" นี้ คุณอุบลัย คุลยรัตน์ ได้ทำการเปลี่ยนแปลงบทละครใน 3 ลักษณะ คือ

1. เปลี่ยนรายละเอียดปลีกย่อย เป็นการเปลี่ยนแปลงเล็กน้อย ไม่เกี่ยวกับเนื้อหาในบทละคร เช่น ผู้เขียนบทได้เขียนให้ประวิศพูดกับปริศนา โดยแทนสรพนามตัวเองว่า "ซัน" แต่เมื่อเป็นละครโทรทัศน์ ผู้กำกับการแสดงจะเปลี่ยนให้ตัวละครประวิศแทนตัวเองด้วยชื่อทุกครั้ง คิดคำว่า "ซัน" ไป หรือ ผู้เขียนได้เขียนให้ซันกับสร้อยกินหมาก ตามที่บทประพันธ์เดิมกำหนดไว้ ผู้กำกับการแสดงก็ได้เห็นว่าลักษณะอาการของการกินหมากไม่น่าชมเท่าไรนัก จะทำให้ความสวยงามของภาพละครต้องลดน้อยถอยไป จึงตัดไม่ให้ตัวละครตัวใดในเรื่องต้องกินหมากเลย

2. เปลี่ยนความหมายไปจากเดิม คือ เปลี่ยนแปลงความหมายของแต่ฉากไปบ้าง แต่ไม่ใช่ทั้งหมด เช่นในฉากที่ 15 ตอน 13 ผู้เขียนบทได้เขียนไว้ว่า

ปริศนา	ปริศนาจะได้มีชื่อเสียงแล้วนะ (หาคาลอย) มีมังกูอ มีเงิน
ประวิศ (หน้าอ)	บ้าน่า ปริศนา
ปริศนา	อะไรบ้าง อยากจะมีชื่อเสียงก็ว่าบ้าง
ประวิศ	ปริศนามีชื่อเสียงเมื่อไหร่ เราไม่ต้องคบกันอีกต่อไป
ปริศนา	อ้าว...ทำไมล่ะประวิศ (แกล้งถาม เสียงเศร้า) ปริศนาก็ไม่มีเพื่อนนะสิ

ประวิช

ข้างเป็นไร ไปหาเพื่อนที่อื่นสิ ชั้นไม่ยุ่งด้วยอีกแล้ว ชั้น
กลัวเป็นนางสาวสยามแล้ว จะมีคนมาชอบทั้งเมือง นอก
จากชั้น ชั้นไปละ

ประวิชเดินไปขึ้นรถอย่างโกรธ ๆ ปริศนาลงนอนกลิ้งหัวเราะที่สนาม

แต่จากวิกิโอ เทปละคร จะพบว่าเหตุการณ์ในตอนท้ายของฉาก ได้เปลี่ยน
ไป นั่นคือให้ประวิชเดินไปอย่างโกรธๆ โดยปริศนามองตามอย่างแปลกใจ ว่าทำไม
ประวิชถึงโกรธ การที่ผู้กำกับการแสดงต้องเปลี่ยนไป เช่นนี้ เพราะมี เหตุผลว่าปริศนา
ไม่รู้ว่าประวิชมาหลงรัก ดังนั้นเมื่อประวิชไม่พอใจ เพราะสิ่งที่ปริศนาจะกลายเป็นคน
มีชื่อเสียง มีหนุ่มๆ มาหลงรัก เธอจึงควรจะแปลกใจว่าทำไมประวิชถึงโกรธ มาก
กว่าที่จะเป็นชายอย่างที่บทได้เขียนไว้

ที่จริงแล้วตามความหมายในฉากนี้ ผู้เขียนบทต้องการนำเสนอให้เห็นว่า
ทั้งหมดที่พูดกันนั้น ปริศนาแกล้งแหย่ประวิช เพราะรู้ดีว่าต้องไม่พอใจแน่ๆ และเมื่อ
ประวิชไม่พอใจจริง ๆ ปริศนาก็ลงนอนกลิ้ง ออกหัวเราะซาไม่ได้ที่คาถุก

จะเห็นได้ว่า ทั้งผู้เขียนบทและผู้กำกับการแสดงคิดไปกันคนละทาง แต่
ทั้งนี้ เมื่อ เปลี่ยนแล้วก็ได้ไม่ถึงกับทำให้อรรถรสของฉากนั้น เสียไป เพียงแต่ผิดไปจาก
ที่ผู้เขียนบทคิดไว้เท่านั้น

3. เปลี่ยนแปลงหรือเพิ่มเติมเนื้อหาในแต่ละฉาก นั่นคือผู้กำกับอาจเห็น
ว่าเนื้อหาในฉากนั้นห้วนหรือสั้นเกินไป ผู้กำกับการแสดงก็จะเพิ่มเติมบทสนทนา หรือ
การกระทำของตัวละครขึ้นมา ทั้งนี้ โดยไม่ให้เนื้อหาคิมที่เขียนไว้ต้องเสียไป เช่น
ในฉากที่ 21 ตอน 13 หลังจากที่สิริถูกเสมอบอกเลิกรักแล้ว ผู้เขียนบทได้เขียนไว้
ว่า

สมรกับอนงค์นั่งเย็บผ้าอยู่ที่ห้องรับแขก ส่วนปริศน่านอนอ่านหนังสืออยู่
สิริวิ่งร้องไห้เข้ามา

สมร

สิริ...อะไรกันลูก (วิ่งมาจับตัวสิริ) ร้องให้ทำไมลูก มี
อะไร

สิริ

คุณเสมอคะ พ่อแม่เขาห้ามไม่ให้มาแต่งงานกับลูก เพราะ

สิริ (ต่อ) เราจน ถ้าไม่ ชื่อจะต้องถูกตัดออกจากกองมรดก
 สมร แล้วสมร เขาจะหาอย่างไร
 สิริ เค้าขอ เลิกติดต่อกับลูก ไม่ให้มีอะไรต่อกันอีก
 สิริร้องไห้โฮ สมรมองอย่างตกตะลึง

แต่จากวิดีโอ เทปโทรทัศน์ ละครที่ผลิตออกมา ได้ เพิ่ม เหตุการณ์ตรงหัว
 ฉาก เพิ่มบทสนทนาของตัวละครให้เป็น

อนงค์นั่งเขียน ลี้อยู่ ปรีศนาวิ่ง เข้าห้องมากับวูบี้ ท่าทางรำเริง
 ปรีศนา กินขนมกันนะ กินขนมกันนะวูบี้ (หยิบขนมให้หมากิน)
 อนงค์ ปรีศนา คุณชายหาขนมให้คนทานนะจ๊ะ เอาไปให้หมา
 ทานหมดเลย
 ปรีศนา แหม หวงกินหยิ่งกับสิริแล้วนะ (พูดกับวูบี้) อร่อยนะ กิน
 เป็นมัย
 สิริ เดินร้องไห้ เข้ามา ลงนั่ง อนงค์กับปรีศนารีบวิ่งมาดู
 อนงค์ พี่สิริ เป็นอะไรคะ
 ปรีศนา สิริ สิริ เป็นอะไร
 ปรีศนา เห็นสิริร้องไห้ไม่พูด ก็หันมาตะโกนเรียกสมร
 ปรีศนา แม่คะ สิริ เป็นอะไรก็ไม่รู้
 สมรวิ่งเข้ามา
 สมร สิริ...อะไรกันลูก ... (ต่อจากบทเดิมไปจนจบฉาก)

2. ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากผู้กำกับรายการและทีมงาน

คือ ผู้กำกับรายการและทีมงาน ซึ่งเป็น เจ้าหน้าที่ของสถานี มีความเห็น
 เกิดไอเดีย หรือความคิดสร้างสรรค์ใหม่ ๆ แล้วจึงคัดแปลงบท สีสันใหม่ตามที่ใจชอบ
 โดยอาจแบ่งการแก้ไข ได้เป็น 2 ลักษณะ คือ

1. การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในระหว่างขั้นตอนการผลิต ซึ่งหมายความว่า
 จะต้องมีการขอความเห็นจากผู้กำกับการแสดงก่อน แต่ทั้งนี้ถึงผู้กำกับการแสดงจะ
 เห็นด้วยหรือไม่ก็ตาม ถ้าฝ่ายผู้กำกับรายการและทีมงานยืนยันที่จะทำ ผู้กำกับการ

แสดงก็ต้องคล้อยตาม เช่น ในฉากที่ 3 ตอน 1 ที่ผู้เขียนบทได้เขียนไว้ว่า

ถนนทางลงไปที่ทะเล คอนเซ้า

ประวิช

ประวิชซึ่งจักรยานท่าทางสนุกสนาน มีความสุขไปตามถนน เห็นผู้คนเริ่ม คึกคักสัญจรไปมา ถ้าเห็นสาว ๆ ผ่านมา ประวิชจะยิ้มแย้มทันทีแต่พอหันมาเห็นคนแก่ หรือเด็ก ประวิชจะหุบยิ้ม ทาหน้าเฉย ๆ เงียบ ๆ ใส

แต่ในระหว่างการบันทึกเทปโทรทัศน์ ผู้กำกับรายการเห็นว่า ไม่มีความ จำเป็นที่จะต้องมีตัวประกอบให้ยุ่งยาก โชว์แค่ตัวประวิชคนเดียวก็พอ จึงเปลี่ยนเป็น ให้ประวิชซึ่งจักรยานเลียบชายหาดแต่เพียงลำพัง จึงผิดไปจากความหมายของผู้เขียน บทที่ตั้งใจจะนำเสนอแก่ผู้ชมให้เห็นถึงนิสัยของประวิชที่เป็นคนเจ้าชู้ เห็นผู้หญิงเป็น ไม่ได้ถึงไม่รู้จักก็ต้องวาทฉลาดกลายใส่ทันที ทั้งนี้ เพื่อจะได้ เป็นการบุนิสัยของประวิชให้ ผู้ชมเห็น เพื่อเวลาที่ เขาได้ไปพบอนงค์และปริศนา ผู้ชมจะได้ เข้าใจ ไม่เกิดความ สงสัยว่าทำไมประวิชถึงหลงรักผู้หญิงทั้งสองคนได้ง่ายนัก

2. การเปลี่ยนในช่วงที่ทำการตัดต่อ เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากผู้กำ กับรายการ และทีมงานฝ่ายผลิต ในระหว่างที่ทำการตัดต่อ เทปโทรทัศน์โดยผู้กำกับการแสดง และผู้จัด ไม่มีโอกาสได้ทราบ เนื่องจากไม่ได้อยู่ตรงการเปลี่ยนแปลงนั้น เช่น ในฉากที่ 13 ตอน 14

จะเป็นเหตุการณ์ตอนที่ท่านพจน์มาหาปริศนา ที่บ้านพักที่หัวหิน โดย ปริศนาต้องทำอาหารไว้คอยแม่กับพี่ ๆ ที่จะกลับมากิน แต่เนื่องจากปริศนาทำกับข้าว ไม่เป็นเลข ท่านพจน์จึงต้องให้ความช่วยเหลือ ซึ่งปริศนาเองก็นึกไม่ถึงว่า คนอย่าง ท่านพจน์จะทำได้ และทำได้ก็ด้วย

ในฉากนี้ ผู้เขียนบทต้องการให้ท่านพจน์ได้แสดงความน่ารักของตัวเอง ออกมาบ้าง เพื่อทำให้ผู้ชมเห็นว่าที่ท่านพจน์ต้องมีบุคลิก เงียบขรึมมาตลอด ก็เนื่อง จากความเป็นเจ้าบั้งคับให้ต้องทำอย่างนั้น ส่วนในด้านของปริศนา ผู้เขียนก็ต้องการ สร้างเหตุผลแก่ตัวปริศนาเองด้วย ว่าเพราะความน่ารักที่น่าประทับใจอย่างนี้ เธอ

จึงเกิดความชื่นชมและศรัทธาในตัวท่านพจน์มากขึ้น โดยที่ ธอ ก็ไม่รู้ตัว

ฉากนี้จึงเป็นฉากที่ผู้เขียนบทตั้งใจว่า จะเป็นฉากที่ดูแล้วก็รู้สึกประทับใจผู้ชม แต่แล้วก็ต้องผิดหวัง เนื่องจากคุณคาลัค คุปตะเวทิน ผู้กำกับรายการ ได้ตัดฉากนี้ออกทั้งหมด และให้เหตุผลว่า ในช่วงเวลานี้ (2530) ละครของสถานีช่อง 3 หลายเรื่องไม่ประสบความสำเร็จ ทางสถานีจึงมีนโยบายไม่ให้ผลิตละครที่มีความยาวมากเกินไป เพราะผู้ชมจะเกิดความเบื่อหน่าย และจะทำให้จำนวนผู้ชม หรือเรตติ้งตกลง ซึ่งถ้าเป็นอย่างนั้นเมื่อไหร่ผู้กำกับรายการจะต้องถือว่ามีความผิด ด้วยเหตุนี้คุณคาลัคจึงต้องตัดฉากที่ว่านี้ทิ้งไป พร้อมกับอีกหลายว ฉากเพราะกลัวว่าจะทำให้ละครยาวเกินไป คุณียศยาต ละครฉากที่ผู้เขียนบทตั้งใจจะนำเสนอถึงความรักที่นำเอ็นดู ระหว่างพระเอกกับนางเอก จึงต้องหายไปจากสายตาผู้ชมด้วยเหตุนี้

หมายเหตุ : แต่หลังจากละครได้แพร่ภาพออกอากาศจนจบเรื่องแล้ว ก็ไม่มีเสียงบ่นหรือวิจารณ์จากใครเลย ว่ามีความยาวที่อึดอัด น่าเบื่อ ตรงกันข้ามกลับมีแต่เสียงวิพากษ์วิจารณ์ว่า ละครมีจำนวนคอนที่น้อยเกินไป ควรจะมีจำนวนคอนที่ยาวมากกว่านี้

3. ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากนักแสดง

คือ ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากตัวนักแสดง ทั้งที่โดยตั้งใจและไม่ตั้งใจ ในระหว่างการบันทึกเทป นักแสดงแต่ละท่านอาจเกิดความคิดที่จะเล่นให้แตกต่างไปจากที่บทได้เขียนไว้ นักแสดงก็จะทำการปรึกษากับผู้กำกับการแสดงก่อน ถ้าผู้กำกับการแสดงเห็นด้วย นักแสดงก็จะเพิ่ม เติมลูกเล่น หรือแก๊กของตัวเองลงไป เช่น

ในฉาก 9 คอน 2 บท เขียนไว้ว่า คุณชายจะทักปรีศนาเป็นภาษาอังกฤษว่า กู๊คมอร์นิง ไอแอม ยังแกรนมาเคอร์ แต่คุณมาลี นักแสดงอาวุโสชั้นครูซึ่งสวมบทบาทเป็นคุณชายนี้ ท่านได้แสดงให้เห็นถึงความเชี่ยวชาญในการแสดง โดยท่านได้เติมมุขให้คุณชายพูดกับปรีศนาผิดเป็น "กู๊คมอร์นิง ไอแอม ยัวแกรนคัมเอเคอร์" ก่อน แล้วจึงให้คุณธิดิมา ซึ่งแสดงเป็นสิริหา เป็นกระซิบสอนบอกให้พูดจนถูก

ลูกเล่นที่คลุมมาลี คิมเองในฉากนี้ นอกจากจะเป็นการบ่งบอกถึง ความสามารถชั้นครูแล้ว คำพูดเล็ก ๆ น้อย ๆ ที่ตั้งใจนี้ยังเป็นเสน่ห์ที่ คิมให้ตัวคุณชาย ได้ออกมาคู่น่ารัก และเป็นสีสันที่สวยของละครเรื่องนี้ด้วย

4. ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากเหตุผลอื่น ๆ

คือ ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นโดยไม่มี การคาดคิดกันมาก่อน ได้แก่

1. การเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากการพิมพ์ผิด ในการเขียนบทเรื่องนี้ ผู้เขียนบทเขียนโดยใช้ลายมือ เมื่อนำมาพิมพ์เพื่ออัดโรเนียว เป็นบทออกมาแจกจ่ายแก่นักแสดงและผู้ที่เกี่ยวข้องแล้ว ปรากฏว่ามีบทสนทนาอยู่หลายคำ ที่ผิดแปลกไป เพราะผู้ที่พิมพ์อ่านลายมือผู้เขียนไม่ชัดเจน เลยทำให้เกิดความเข้าใจผิดกัน เช่น คุณชายจะเรียกปรีศนาว่า ยายปรีศ บทที่พิมพ์ออกมา กลายเป็นคุณชายเรียกว่า ยายปรีศ

หรือในตอนที่ท่านพจน์แกลังพูดสบประมาท ทาฮิดเอื่อน เป็นที่ว่าไม่อยากจะเล่น เทนนิสกับปรีศนา ผู้เขียนบทให้ท่านพจน์พูดว่า "ไม่อยากจะเล่นกับผู้หญิง เหยาะแหะ" แต่บทที่พิมพ์มากลายเป็น "ไม่อยากจะเล่นกับผู้หญิง หยองแหง"

แต่อย่างไรก็ตาม บทที่พิมพ์ผิดนี้มักเป็น เรื่องปลีกย่อย ที่ไม่ทำให้เนื้อหาของเรื่องต้องผิดแปลกไป

2. เนื่องจากสถานที่ นั่นคือสถานที่ที่ถ่ายทางจริง ไม่อาจทำการบันทึกเทปได้ตามที่บทรูปไว้ทั้งหมด เช่นในฉาก 1 ตอน 1 ผู้เขียนบทรูปให้ ขึ้นภาพกว้างที่คาน้ำกมโนรมย์เห็นพระอาทิตย์กำลังขึ้นจากทะเล ซึ่งอยู่ด้านหลัง แต่เนื่องจากโรงแรมโซฟีเทลหัวหิน ซึ่งเป็นสถานที่ถ่ายทำ เกิดหันหน้าอาคารเข้าหาทะเล การจะให้พระอาทิตย์ซึ่งขึ้นจากทะเลฝั่งตรงข้าม มาร่วมเฟรมเคียงกันจึงเป็นสิ่งที่ทำไม่ได้

ในการบันทึกเทปโทรทัศน์จึงต้องมีการเปลี่ยนแปลง โดยขึ้นภาพที่โรงแรมโซฟีเทล ซึ่งเป็นฉากที่สมมุติให้เป็นคาน้ำกมโนรมย์ของพจน์ก่อน แล้วจึงตัดภาพสลับมาเป็นภาพพระอาทิตย์ขึ้นจากทะเลก่อน ภาพที่ออกมาแทนที่จะเป็นแค่ภาพเดียว จึงต้องกลายเป็นสองภาพไป

3. เนื่องจากท่านเจ้าของลิขสิทธิ์บทประพันธ์ คือ หม่อมเจ้าปิยะรังสิต รังสิต ซึ่งถือลิขสิทธิ์บทประพันธ์แทนพระวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าวิภาวดีรังสิต ซาษา ทรงมีความเห็นว่า คุณฉัตรชัย เบื้องพานิช ซึ่งรับบทเป็นท่านพจน์นั้น เมื่อสวมทวนค แล้วทำให้บุคคลลึกลับหายไป คุณเป็นผู้ร้ายมากกว่าพระเอก ท่านพจน์ในละครจึงไม่มีทวนค ซึ่งผิดไปจากที่บทประพันธ์ได้ระบุไว้ ว่าท่านพจน์ไว้ทวนค เรียวงาม

ซึ่งการเปลี่ยนแปลงนี้ ได้ส่งผลให้บทสนทนาที่ปริศนา เรียกท่านพจน์ ว่า "ท่านทวนค" ต้องเปลี่ยนเป็น "ท่านชาย" แทนทุกฉาก

4. จากเหตุสุดวิสัย นั่นคือ คักโต สุนัขที่รับบทบาทเป็นเจ้าคา มีอายุน้อยและตัวเล็ก เกินกว่าที่จะจับหนูได้ ตามเนื้อเรื่องทีระบุไว้ เพราะคอนนั้นเธอพึ่งอายุได้ 3 อาทิตย์ ตายังเป็นคาน้ำข้าวอยู่ จึงต้องมีการเปลี่ยนแปลง ให้เจ้าคาจับแมลงสาบแทนที่จะเป็นหนู

จะเห็นได้ว่าในการนำบทมาผลิตเป็นละครโทรทัศน์นั้น ระหว่างขั้นตอนในการผลิต บทจะถูกเปลี่ยนแปลงไปหลายอย่าง จากหลายบุคคล และจากปัญหาที่มีเฉพาะหน้า การเปลี่ยนแปลงนี้ บางครั้งก็เปลี่ยนแปลงแต่รายละเอียดเล็กน้อย แทนไม่มีผลอะไร แต่บางครั้งก็ทำให้ผิดแผกไปจากบทเดิมอย่างมากมาย ซึ่งการเปลี่ยนแปลงในลักษณะนี้ บางทีก็เป็นผลดี ทำให้ละครสนุกสนานมากขึ้น แต่บางทีกลับเป็นผลเสียอย่างร้ายแรง ที่ทำให้คุณค่าของอรรถรสในการชมน้อยลงไป ซึ่งก็นับเป็นสิ่งที่น่าเสียดาย และมีหน้าซ้ำเมื่อเป็นผลเสียแล้ว ก็ยากที่จะหาผู้ใดมารับผิดชอบ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย